

ברשותו והזיק ששמן נזקין בעריות וקל חומר להקדש ודבר אחר כי יבער איש שדה או כרם מהכרם יש בו פירו אף שדה יש בו פירות ושלח את בעירה / מכאן אמרו מסר צאנו לכבו לשלוחו ולעבדו פטור / להרש שוטה וקטן חייב / וכעוד בשדה אחר ר' נתן אומר הרי המגויש בתוך שדה חבירו שלא כרשות ויצאת בהמתו של בעל הבית והזיקה קורא אני עליו ושלח את בעירה לכך נאמר וביעד כשדה אחר אלא אחר הוא זה / מיטב שדה ומיטב כרמו / מיט' שדהו של מזיק / ומיטב כרמו של ניזק דברי רבי ישמעאל / רבי עקיבא אומר לא בא הכתוב ללמדך אלא ששמן נזקין בעריות קל וחומר / להקדש כי תצא אש למה נאמר עד שלא יאמ' יש לי ברין והואל וחייב על קצו לא יהא חייב על ידי עצמו אם יכתי' מן הדין למה נאמר כי / תצא אש אלא בא הכתוב לטעוה את האונס כרצון ושאינו מתכוין כמתכוין ואת האשה כאיש לכל הניזקין שבתורה ומצאה קוצים הא' לא באו קוצים לא ליתן שיעור אם יש קתמיש שיעור ואם אין קוצי' אין שיעור / מכאן אמ' עברה הנדה והרהר והגדר שהיא גבוה' טפחי' והזיקה פטור מלשלם / כיצד עומדי' על הדבר רואין אותו כאלו הוא עומד באמצע בית כור ומזיק דברי רבי אליעזר בן עזריה / רבי אליעזר אומר שש עשרה אמה כדרך הרבים / רבי עקיבא אומר חמשים אמה / רבי שמעון אומר שלם ישלם המבעיר את הבעור הכל לפי הדלקה / מעשה שעברה דליקה הירדן והזיק מפני שהיא מרובה אימתי בזמן שקפצה / אבל אם היתה ממצפצפת ומהלכת אפילו עד מיל הרי זה חייב / ונאכל גדיש הכל במשמע / וכן סוואר של קנים ושל קורות וכן מרכך של אבנים ושל צירור' שהתקינו לסיד או הקמה אף האילן במשמע או השדה אפי' ליחבה את העפר או אפי' דיוו' לו כלים טמונים כנדישו והדליקו תל' או הקמה או השדה מה השדה בגילו אף הקמה בגלוי / שלם ישלם המבעיר את הבערה למה נאמר לפי שנאמר איש אין לי אלא איש אשה וטומטום ואנדרוניגוס מנין תל' שלם ישלם המבעיר את הבערה מכל מקום אין לי אלא המבועה וההבער שאר כל המזיקין שבתורה מנין הרי אתה דן בנין אב משניה לא הרי המבע' כהרי הבער ולא הרי הבע' כהרי המבע' הצי' השחרר שבהן שמכ' להזיק וממונן ומשירתן עליך וכשהזיק המזי' לשלם תשלומי נזק כמיטב הארץ ד' דללות היה רבי ישמעאל אומר משום ר' מאיר בדיניקין כל מקום שיש רשות לזמיק ולא לניזק פטור / לניזק ולא לזמיק חייב בכל / לניזק ולזמיק אפי' מיוחדת כגון חצר של שותפין והפונדק לא לניזק לא לזמיק כגון רשות אחרת על חשן ועל הרגל חייב / ועל חשאר מועד משלם נזק שלם ותם משלם חצי נזק בכל מקום שיש רשות לניזק ולזמיק והבקעה ורשות הרבים וכיצד בהן על על חשן ועל הרגל פטור ועל השאר מועד משלם נזק שלם ותם משלם חצי נזק /

פרשה טו ורי

יתן איש אל רעהו כסף או כלים לשמור רבי ישמעאל אף עד שיפקדו אצלו ויאמר לו חזק שמור לי זה אבל אם אמר לו עיניך בו הרי זה פטור / כסף או כלים / מה כסף שדרכו להמנות אף כלים שדרכן להמנות / מכאן אמרו כל טענה שאינה במדה כמשקל ובמנין אינ' טענה רבי נתן אומר כסף להביא כסף מעשר / כלים / להביא כלים / אין לי אלא כסף וכלים / שאר כל דבר מניין תלמו לומר לשמור להביא כל דבר שצריך שמירה / ונוכח מבית האיש לפטור הגונב מאתר הגנב / ונוכח מבית ואיש אם ימצא הגנב ישלם שנים

אימתי בזמן שלא נמצא ברשותו אבל נמצא ברשותו / שומע אני שישבע ויהא פטור תלמוד לומר אם המצא תמצא בידו הנגיבה מכל מקום הוא אין עליך לומר כלשון האחרון אלא כלשון הראשון / ונוכח מבית האיש לפטור הגונב מאתר הגנב / אם המצא תמצא הנגיבין שנים / ישלם הגנב משלם תשלומי כפל / הגזלן אינו משלם תשלומי כפל ומה ראת תור' להחבי' על הגנב יותר מהגזלן / ר' יוחנן אומ' הגזלן השהה כבוד העבד לקונו והגנב הלק כבוד לעבד יותר מקונו כביכול הגנב עשה את העין של מעלה כאלו אינו רואה ואת דאזן כלא אינ' שומע' כענין שנאמר הוי' המעמיקים בני' לסתיר עצה והייר' במהשך מעשיהם ויאמרו מי רואה ומי יודיענו וכתוב ויאמרו לא ידעת ידעת כי יאמרו כי עובי' את הארץ אין לי רואה / ואם לא ימצא הגנב למה נאמר במשמע שנאמר אם ימצא הגנב ישלם שנים שומע אני אם נמצא הגנב ויש לו / בעל השם נמצא דבר / מה תלמו' לומר אם לא ימצא הגנב ישלם שנים נמצא גנב ואין לו לשלם לא יאמר לו בעל גנבה בא והשבע לי שלא היה בלכך למכרם / לכך נאמר אם לא ימצא הגנב שאם נמצא הגנב בעל הבית פטור מכל מקום ונקרב בעל הבית שומע אני לשאול באורים ותומים תלמוד לומר אשר ירשיעון אלהי' לא אמרתי אלא אלהים שהם מרשיעין / ונקרב בעל הבית לאלהי' לטבועה אתה ואמר לטבועה או אינו אלא בטבועה ושלם בטבועה / הרי אתה דן נאמר כאן שליחות יד ונאמר להלן שליחות יד מה להלן שבועה אף כאן שבועה / מה להלן ביד הא' אף כאן בידו מה מה כאן בבית דין אף להלן בבית דין / מה להלן לצרכי אף כאן לצרכי / מה כאן על כל דבר פשע אף להלן על כל דבר פשע אם לא שלח ידו במלאכת רעהו לצרכי' אתה ואמר לצרכי' או אינו אלא לצרכי' ושלם לצרכי' תלמוד לומר על כל דבר פשע שבי' שמאי אומרים מחייבין על מחשבת הלב בשליחות יד שנאמר על כל דבר פשע ובית הלל אומרים אין מחייבין אלא משעה ששלח בה' יד / לכך נאמר אם לא שלח ידו לצרכי' על כל דבר פשע כולו על שור ועל חמור על שהועל שלמה פרט כלו ופרט אין בכלל אלא מה שבפרט וכשהוא אומ' על כל אבדה אשר יאמר חזר וכלל או כלל ככלל הראשון / אמרת לאו / אלא כלל ופרט וכלל אף אתה דן אלא כענין הפרט מה הפרט בפרט בנכסים משלטי' אין שאתה דן אלא אחריות אף אין לי אלא הכלל בפרט נכסים משלטי' שאין להם אחריות בין שומר לשומר או לא בא הכתוב אלא לחלוק בין כסף לכלים לכהמה תל' שמה' ושמה' בכלל היית ויצאת מן הכלל ללמד לא מה שמה' מיוחדת בין שומר לשומר הכת' מדבר אף כל בין שומר לשומר הכת' מדבר הא' לא בא הכת' אלא לחלוק בין כסף לכלים ובהמה / אשר יאמר כי הוא זה /

שזה אומר זה הוא וזה אומר אינו הוא מכאן אמרו עד שתראה הודאה במקצת ותענה / ונקרב בעל הבית ל' האלהים הרי אחד עד האלהים יבא דבר שניהם / הרי שנים / אשר ירשיעון אלהים הרי שלשה / מכאן אמרו דיני' ממונות בשלשה דברי ר' אישיה / רבי יוחנן אומר הראשון תחלה נאמר ואין דורשין תחלות / עד האלהי' יבא דבר שניה הרי אחד / אשר ירשיעון אלהי' שנים / ואין בית דין שקול מוספי' עליהם עוד אחד הרי שלשה / רבי אומר עד האלהים יבא דבר שניהם כשנים הכתוב מדבר / אתה אומר כן או אינו אלא באחד / כשהוא אומר אשר ירשיעון אלהי' אין כתיב כאן אלא אשר ירשיעון / הא כשנים הכתוב מדבר ואין בית דין שקול מוספי' עליהם עוד אחד הרי כאן שלש / מכאן אמרו דיני' ממונות בשלשה ד' מאיד' אומר בחשבון דיני' שניבא

בטלטה ישלם שנים לרעהו רבי שמעון אומר קורא אני עליו כאן ישלם שנים לרעהו וקורא אני להלן ושלם ימותו בראשו כיצד יתקיימו שני מקראות הללו כל דמשלם את הקרן חייב לשלם את החובש ושאני משלם את הקרן פטור מהחובש לרעהו ולא להקדש לרעהו ולא לאחרים

פרשה יו וכו'

יתן איש אל רעהו חמור או שור או שה ר' יסמעל אוב' שפיקוד אצלו ויאמר לו הילך שמור לי זה אבל אם אמר לו ענייך כו הרי זה פטור

חמור או שור או שה אין לי אלא חמור או שה שאר כל בהמה בנין תלמוד לומר וכל בהמה לשכור אקרא אני כל בהמה ומה תלמוד לומר חמור או שור או שה אם נאמר כך שומע אני לא יהא חייב עד שפיקוד אצלו כל בהמה תל חמור או שור או שה לחייב על זה כפני עצמו ועל זה כפני עצמו ומה תל כל בהמה לא בא הכתו ללמדך שכל הכלל שהוא מוסי' על הכלל הכל בכללו ומת שתאה מיתתו בידי שמים או נשבר ששברתו חיה או נשכה ששכחו לטמי' עדיין אני אומר השבר והשכי בין שיכול להציל בין שאין יכול להציל תלמו לומ ומת מה מיתה מיוחדת שאי אפשר לו להצילה פטור מלשלם אף כל דבר שאי אפשר לו להצילו פטור מלשלם דברי רבי איעזר רבי עקיבא אומר הרי אתה דן איפשר מי שאין איפשר למיתה אלא להיות בידי שמים אבל השבר והשכי איפשר להיות בין בידי שמים בין בידי אדם חזר ודנן כמין נגבה רבי שמעון אומ' הטרפה לא ישלם יש טרפה שהוא משלם ויש טרפה שאינו משלם אין רואה בעדים הכתוב מדבר אין רואה שבועת יי תהיה בין שניהם הא יש רואה כעל הבית פטור מכל דבר שבועת יי תהיה בין שניהם כיור הא מכאן אתה דן כל השבועות שכתורה הואיל ונאמרו כל השבועות שבתורה סתם ופרש לך הכתוב כאחת מהם שאינה אלא כיור הא מכאן לכל שבועות שכתורה שאינן אלא כיור הא בין שניהם להוציא את הורשין בין שניהם להוציא את שכנגדו חשוד על השבועה בין שניהם להוציא את הדיין שלא ישכיעו בעל כרחו רבי נתן אומר בין שניהם מניד ששבוע חלה על שניהם אם לא של ידו במלאכ רעהו לצרכו אתה אומר לצרכו או אינו אלא לצרכה ושלם לצרכה הריני דן נאמר כאן שליחות יד ונאמר להלן שליחות יד מה כאן שבועה כיור הא אף להלן שבועה כיור הא מה להלן כבית דין אף כאן כבית דין אף כאן כבית דין אף כאן כל דבר פשע

ולקח

בעליו ולא ישלם מכאן אמרו כל הנשבעין נשבעין ולא משליכין ולקח בעליו מכאן אמרו בעל הנבלה משפל בכחילתו

ואם

גנבו יגנב מעמו זה שומר שכן והעליון שומר חנם אתה אומר כן או אינו אומר לא זה שומר חנם והעליון שומר שכן הרי את דן הואיל והשומ' חייב והשוכ' חייב מה שוכר שהוא נהנה אף שומר שכן שהוא נהנה יצא שומר חנם שאינו נהנה הא אין עליו לומר כלשון האחרון אלא כלשון הראשון זה שומר שכן והעליון שומר חנם אם גנבו יגנב אין לי אלא גנבה אבדה מנין הרי אתה דן הואיל ונגנבה חסרון שמירה ואבדה חסרון שמירה אם למדת על גנבה שהוא חייב עליה לשלם אף אבדה היא חייב לשלם אם גנבו יגנב ר' יוסי אומר להביא את הנגבה מעטו להביא את העושה ולהוציא את דמי הנגוד אם טרוף יטרף זרע ערד דברי רבי ואשיה אף על פי שאין רצוה לדבר זכר לדבר ש'נ

כה אמר יי כאשר יציל הרועה מפי הארי שתי כרעים או בלל און וכו' רבי יוחנן ברי אשיה אומר אף מרוף יטרף יבאהו עד יביא עדים שנטרפה ויהא פטור מלשלם ר' יונתן אמ' יביאהו עד הטרפה יוליק הבעלים אצל טרפה ויהא פטור מלשלם או אעפ"כ יהא חייב והדין נתן הואיל והאבדה חסרון שמירה וטרפה חסרון שמירה אם למדת על אבדה שחייב לשלם אף טרפה חייב לשלם לא אמרת במשמע שנה והטרפה לא ישלם יש טרפה שהוא משלם ויש טרפה שאינו משלם ואי זה טרפה שחייב לשלם כגון שרפת התול שוגל' ובמייה ומתוך שאמרה תורה תלמוד לומר אם טרוף יטרף מה טרפה מיוחדת שאפשר לו להצילה חייב לשלם אף כל דבר שאפשר להצילו חייב לשלם ואי זו היא טרפה שהוא פטור מלשלם כגון שרפה הזאב והארי והרוב והנמר והברדלס והחוש ומתוך שאמר ר' תורה ומת ובה מיתה מיוחדת שאי אפשר לו להצילה פטור מלשלם אף כל דבר שאי אפשר לו להצילה פטור מלשלם והטרפה לא ישלם

וכי

ישאל מעם רעהו נהקרו הכתו השול' מכלל השומר ואמר ענין כפני עצמו מעם רעהו מניד שאינו חייב עד שיצוהו חזן לרשותו ונשכר או כת אין לי אלא שכורה ומתה שביה מנין הרי אתה דן נאמר כאן מיתה ונאמר להלן מיתה מה מיתה האמורה להלן שכורה בכלל אף כאן כך נגבה ואבדה מנין אמרת קל וחומר מה במקום שלא חייב על מיתה חייב על הנגיבה ואבדה כאן שחיל על המיתה דין הוא שנתחייב על הנגיבה ועל האבדה בעליו אין עמו שלם ישלם אם בעליו עכו לא ישלם מני שכין שיצאת כרש' הנשאל לרשות השול' אפילו שעה אחת כבעלים פטור שלא בבעלים חייב אם שכיר הוא כה כשכרו שומע אני ישבעו והיא פטור הרי אתה דן הואיל ונושא שכר מהנה והשוכר מהנה הא למדת על נוש' שכר שנשכ' על האונקין משלם הגניב והאבדה אף שוכר ישלם הנגבה והאבדה ודרי שוכר חנם יוכיח שהוא מהנה ופטור מלשלם הוא יוכיח על שוכר אעפ' שהוא מהנה פטור מלשלם אמרת הפרש הואיל ונושא שכר נהנה ומהנה זה שכיר נהנה ומהנה אם למדת על נושא שכר שהוא נשבע על האונקין ומשלם את הנגבה ואת האבדה אף השכיר נשבע על האונקין ומשלם את הנגבה ואת האבדה ואל יוכיח שומר חנם שהוא מהנה אבל אינו נהנה והשוכר נהנה ומהנה לכך נאמר עם שכיר הוא כה כשכור

פרשה יו וכו'

יפת איש בתלהבא הכתוב ללמד על המפתה שישלם עליו קנס והדין נתן הואיל ותפוסה כרשות אביה ומפתה כרשות אביו אם למדת על תפוסה שמשלם עליה קנס אף מפתה משלם עליה קנס לא אם אמרת בתפוסה שעבר על דעתה ועל דעת אביה לפי הוא משלם עליה קנס תאם כמפתה שלא עבר לא על דעת אבית לפיכך לא ישלם עליה קנס הא לפי שלא זכיתי מן הדין אר' ה' כתוב להביאו אשר לא אורסה להוציא את שנתארמלה ואת שנתגרשה מן הנישואין דברי ר' יוסי הגלילי ר' עקיבא אומ' מנין אפילו נתגרשה ונתארמלה והדין נתן הואיל ורשאי בהפר נדרי ורשאי בכסף קנסו מה בהפר נדרי אפי' כתארמלה או נתגרשה אף בכסף קנסה אפילו נתארמלה או נתגרשה אם כן מה תלמוד לומר אשר לא אורסה אלא מופנה להקיש ולדון ממנו נזירה שהוא נאמר כאן אשר לא אורסה ונאמר להלן אשר לא אורסה מה להלן חמשים אף כאן חמשים מה להלן בכסף

לשמים לשום עבודתו חייב. שלא לשום עבודתו פטור. בלתי לילי לבדו לפי שאחרים אומרי אלהי ששתפו ישראל שמו של הקדוש ברוך הוא בעבודה זרה כלים היו מן העולם שנאמר וזבח לאלהים יחרם בלתי להשם לבדו. רבי שמעון בן יוחאי אומר והלא כל השתתף שמו של הקדוש ברוך הוא בעבודת זרה חייב כלים שנאמר את יי היו יראים ואת אלהיהם היו עוקרי כמשפט הנמים אשר הגלו אותם במש. יש אומרים באותיותיה נתנר תורה שלא יהו ישראל אומרים הואיל ואנו מצוין על עבודת זרה והן כבושין בבורות שיחין ומערות תלמוד לומר על ההרים הרמים ועל כל הנבעות הנשאות. על הגלויים ועל הפתרים.

פרשה יח ונר

לא תונה ולא תלחצנו כי גרים הייתם בארץ מצרי. לא תוננו בדברים ולא

תלחצנו בממון שלא יאמר לו אמש חיית עוכר לבל קורם נכו. והרי חזירים בין שיניך ואתה מדבר מליץ כנגדי. וכנין שאם הונתו שהוא יכול להונך תלמוד לומר ונר לא תונר מכאן היה דבי נתן אומר מוס שדך אל תאמר להיכר. חביבין הגרים שכל מקום הוא מחזיר עליהם ונר לא תונר. ואהבתם את הגר. ואתם ידעתם את נפש הגר. רבי אליעזר אומר גר לפי שסורו רע לפיכך מחזיר עליו הכתוב במקומות הרבה. רבי שמעון בן יוחאי אומר הרי הוא אומר ואוהביו צצת השמש בנבורתו וכי מי גזול מי שאוהב את המלך. או מי שהמלך אוהבו הרי אומר מי שהמלך אוהבו שנאמר ואוהב גר. חביבין הגרים שכל מקום שנקראו בישראל נקראו בני ישראל עבדי שנאמר כי לי בני ישראל עבדים ונקראו גרים עבדים שנאמר לאהבה את שם יי ולהיות לו ללבדים נקראו ישראל משרתים שנאמר ואתם כהני יי תקראו משרתי אלהים יאמר לכם. ונקראו הגרים משרתים שנאמר וכני הנכר הנלויים על יי לשרתו. נקראו בני ישראל אוהבי שנאמר וזע אברהם אוהבי. ונקראו הגרים אוהבים שנאמר וראוהב גר נאמר בישראל ברית שנאמר והיתה כריתי כבשרכם. וכן בגרים שנאמר ומחזיקים בבדיתי. נאמר בישראל רצון שנאמר לרצון לפני יי. ונאמר בגרים רצון שנאמר עולותיכם וזבחיכם לרצון על מזבחי. נאמר בישראל שמידה שנאמר הנה לא ינום ולא יישן שומר ישראל. ונאמר בגרים שמידה שנאמר יי שומר את גרים. אברהם קרא עצמו גר שנאמר גר ותושב אנכי עמכם. דוד קרא עצמו גר שנאמר גר אנכי בארץ. ואומר כי גרים אבחנו לפניך ותושבים ככל אבותינו כי עלימינו על האדמה ואין מקור. ואומר כי גר אנכי עמך תושב ככל אבותי. חביבין הגרים שלא מל אברהם אבינו אלא כן תשעים ותשע שנים שאלו כל כן עשרים שנה או כן שלש. לא היה נר יכול להתגבר אל אלהים בפתחו מכן שלש לפני גלגל המקום עמו שנהיגו לתשעים ותשע שנים שלא לבעול דלת כפני הגרים הכאים והיתן שר ימים שנים לרבות שר עושה רצונו שנאמר יי הפץ למען צדקו יגדיל תורה ויאדיר. וכן אתה מוצא בארבע כתות שדון עונות ואזכרות לפנימי שאמר והיה העולם. לי אני. שנאמר זח יאמר לי אני. וזה יקרא בשם יעקב זה יכתוב ידו ויזכר ישראל יכנה. לי אני ואל יתערב כי חטא זה יקרא בשם יעקב. אלו גרי צדק. וזה יכתוב ידו לי. אלו בעלי תשובה. וכשם ישראל יכנה אלו יראי שמים.

כל אלמנה

יתום לא תענן. אין לי לא אלמנה ויתום. שאר כל אדם מנין תלמוד לומר לא תענן. ה ב ג ד ה ז ח ט י יא יב יג יד יו יז יח יט

אף כאן ככסף. מחור ימהרנה לו לאשה. למה נאם לפי שנאם ונתן האיש השוכב עמה יכול כשם שבתפוסתו נותן מיד כך במפותתו נותן מיד. תלמוד לומר מחור ימהרנה לו לאשה מגיד שהוא עושה עליו מהר ואין מהר אלא כתובה שנאם הרבן עקיבא מאד מהר ומתן ואתה כאשר תאמרו לי ותנו לי הנקרת לאשה. מהר ימהרנה לו לאשה. בראיה לו לאשה והכתוב מדבר להוציא אלמנה לכהן גדול גרושה וחלוצה לכהן הריטי. מפורת ונתינה לישראל. בת ישראל לגתין וכבוד. מחור ימהרנה לו לאשה. שומע אני בין שהאב רצה ובין שאינו רצה תלמוד לו ואם מאן ימאן אביה לתתה לו כסף ישקול כמוהו הבתול. מגיד הכתוב שאם רצה האב יקיים ואם רצה יוציא. ואין לי לא מפותת תפוסה מנין הריני דן הואיל ותפוסת ברשות אבית ומפותת ברשות אבית. אם למדת על מפותת שאם רצה האב יקיים אם רצה יוציא אף תפוסה כן יועזר קל חומר ומה כפותת שלא עבר על דעת אבית רצה האב יוציא רצה האב יקיים. תפוסת שעבר על רעתה ועל דעת אביה. דין הוא שאם לא רצה האב יוציא רצה האב יקיים. ואם מאן ימאן אביה. אין לי אלא בזמן שיש לה אב בזמן שאין לה אב מנין תלמוד לומר ואם מאן ימאן בכל מקום דברי רבי יוסי הגלילי כסף ישקול. אבל לא שמענו כמה הריני דן נאם כאן כסף ונאמר להלן כסף מה להלן חמשים אף כאן חמשים. כמוהו הבתולות וכי מה למדנו מן מהרה הבתולות מעתה הרי זה בא למד נמצא למד מה להלן חמשים כסף אף כאן חמשים כסף.

מנשפה

לא תחיה. אחר איש ואחד אשה. ר' שמעאל אומר נאמר כאן לא תחיה ונאמר להלן לא תחיה מה להלן כסיף אף כאן כסיף. רבי עקיבא אומר נאמר כאן לא תחיה ונאמר להלן לא תחיה. אם בהרמס אם איש לא יחיה. מה להלן כסילה אף כאן כסקילה. רבי ישמעאל אומר הריני דן לא תחיה כסילה ואתה מלא בסקילה. רבי ישמעאל אומר יחיה. רבי יוסי הגלילי אומר נאמר כאן מנשפה לא תחיה ונא כל שוכב עם בהמת מות יומת ונאמר לומר מה זה בסקילת אף זה בסקילה רבי יהודה בן בתירא אומר הרי הוא אומר ואיש או אשה כי יהיה בהם אוב וידעוניה והלא אוב וידעוניה בכלל מנשפים היו ולמה יצאו להקיש עליהם ולומר לך מה אלו בסקילה אף כל מנשפין בסקילה. עונש שמענו אזהרה מנין תלמוד לומר לא ימצא כך מעבדי נכו ובתו באש קוכם קסמים מעונן ומנחש ומכסף. כל שוכב עם בהמה לכרה נאמר לפי שהיא אומר ואיש אשר יתן שכבתו כבהמה בסקילה. אתה אומר בסקילה או אינו אלא באחת מכל מיתות האמורו בתורה תלמוד לומר ואת בהמה תהרגו. נאמר כאן הריגה ונאמר להלן הריגה מה להלן בסקילה אף כאן בסקילה. עונש שמענו אזהרה מנין תלמוד לומר ובכל בהמה לא תתן שכבתך אין לי אלא עונש אזהרה ליטוב. עונש לנשכך מנין תלמוד לומר כל שוכב עם בהמה מות יומת. קרא הכתוב לנשכך כשוכב מה זה בסקילה אף זה בסקילה. עונש שמענו אזהרה לא שמענו תלמוד לומר לא תחיה קדש מבת ישראל ולא יהיה קדש מבני ישראל. ונאמר וגם קדש היה בארץ עשו מכל תועבות הגוי אשר הודש יי. וזבח לאלהי יחרם. עונש שמענו אזהרה לא שמענו תלמוד לומר לא תשתחוה להם ולא תעבדם זביחה בכלל היתה ויצאת ללמד מה זביחה מיוחדת שכינתה בה עובדים לשמים וחיובין עליה בין שהיא עובדה בכך בין שאינו עובדה בכך אף כל כיצא כהן עובדין לשמים יחייבין עליהם בין שהוא עובדין בכך ובין שאינו עובדה בכך. אלא כל שאין כיצא כהן עובדין

דברי רבי ישמעאל רבי עקיבא אומ' אלמנה ויתום שדרכן לענות
בהן דבר הכתוב

אם ענה תענה/ אחד עיניו מרובה / ואחד עיניו מועט/ דבר
אחר רבי אומר אם ענה תענה מניד שאינו חייב עד
שיענה וישנה/ כד היה רבי ישמעאל ורבי שמעון יוצאין ליהרג
אמר לו רבי שמעון לרבי ישמעאל רבי לבי יוצא שאינו יודע על
מה אני נהרג / אמר לו רבי ישמעאל לרבי שמעון מיטיף בא
אדם אצלך לדין או לשלח ועכבתו עד שתהא שות' כוסך ונוטל
סנדלך או עוטף טליתך אברה תורה/ אם ענה תענה אחד עיניו
מרובה ואחד עיניו מועט / אמר לו נחמתי רבי וכשנהרגו רבי
שמעון ורבי ישמעאל אמר להם רבי עקיבא לתלמידיו התקינו
עצמכם לפרוענות שאלו טובה עתידת לכם כדורנו לא היו
מקבלים אותה אלא רבי שמעון ורבי ישמעאל אלא גלוי וידוע
לפני מי שאמר והיה העולם שפרוענות גדולה עתידה לכם
בדורינו וסילק אלו מכינתו שכ הצריק אבר ואין איש שם על
לב ואנשי הסר נאספים ואין מבין / ואמר יבא שלום יבחו על
משכבתם הולך נכוחו ולבסוף ואתם קדו הנה בני עוננה זרע
מנאף ותזנה / כי אם צעק יצעק אלי / שמוע אשמע צעקתו כל
זמן שהוא צועק אני שומע ואם אינו צועק איני שומע הא מה תל
שמוע אשמע אלא כמהר אני לפרע על ידי שהוצא צועק ויתר
ממי שאינו צועק והלא דברי ק' אם כשהיחיד צועק על היחיד
שמוע אשמע צעקתו כשהרבים צועקים עאכו ומה אם מרת
פרוענות מעוטה כשיחיד צועק על הרבים כך מדה טובה ורבי'
מתפללים על היחיד על אחת כמה וכמה / וחרה אפי' ר' ישמעאל
אומר נאמר כאן חרון אף ונאמר להלן חרון אף / וחרה אף י'
בכם מה להלן צעירת נשמים וגלות אף כאן צעירת נשמים
וגלות / ומר' להלן חרב אף כאן חרב / והיו נשיכם אלמנות
ובניכם יתומים ממשמע שנאמר והרגתי אתכם בחרב איני יודע
שנשיכם אלמנות ומה תלמוד לומר והיו נשיכם אלמנות ובניכם
יתומים כענין שנאמר והתיון צדירות עד יום מותן אלמנות
חיות / ובניכם יתומים אין יתומין אלא שאין כד מניחין אותם
בנכסי אביהן מפני שהן בחוקת קיימים / והרי דברים קל וחומר
זמה אם כשלא תענון אח הדין אין נשיכם אלמנות כשתענון
את הדין על אחת כמה וכמה שכתב משפט אמת שפטו / אמת
שלום שפטו כשעריכם / ואומר כה אמר י' שמרו משפט ועשו
צדקת כי קרובת ישועתי לכם / עאכו שאין נשיכם אלמנות
ובניכם יתומים / וכן הוא אומ' למען תירא את י' אלהיך ואומר
ולמדתם אותם את בניכם ואומר למען ירבו ימיכם ואומ' כי ימי
העץ ימי עמי ואומ' לא יגעו לדיק ולא ידו לכהלה כי זרע ברוכי
י' המצו וצאצאיהם אתם ואומר ויהי כחול זרעך וצאצאי מיעיד
כמעטוין ואומר כי כאשר השמים החדשים והארץ החדשה וגו'
ואומר ובא לציון גואל ולשבי פשע בעקב נאס י' ואומר ואני
זאת בריתי אותם אמ' י' רוחי אשר עליון וגו' על אחת כמה וכמה
שתאריכון ימים בעולם הזה ותרואו לכם בנים ובני בנים ותזנו
לחיי העולם הבא

פרשה יט אם

כסף תלוה את עמי / רבי
ישמעאל אומר כל אם ואם
שבתורה רשות חוץ מזה /
ועוד שנים ואם תקריב מנחת בכורים חובה / אתה אומר חובה
או אינו אלא רשות תלמוד לומר תקריב מנחת חובה ולא רשות /
כיוצא בו אם מזבח אבנים תעשה לי חובה / אתה אומר חובה או
אינו אלא רשות כשהוא אומר אבנים שלמות תבנה חובה ולא
רשות / אף באן אתה אומ' אם כסף תלוה חובה ולא רשות / אתה

אומ' כה ח או אינו רשות כשהוא אומ' העבט תעביטו חובה
ולא רשות / אם כסף תלוה כסף ככסף אתה מלווה ואי
אתה מלוה פרות כפרות / דבר אחר כסף ככסף אתה מלווה ואי
אתה מלווה כסף בפירות ופיר' בכסף וכסף בפירות / את עמי /
ישראל וגו' עומדי לפניך ללוות עמי קודם / עני ועשיר עני קודם /
ענייך ועניי עירך ענייך קודמין לעניי עירך / עני עירך ועניי
עיר אחרת עניי עירך קודמין שנאמר את העני עמך / לא תהיה
לו כנושה שלא תראה לו בכל זמן לא תשימון עליו נשך מה
תל לפי שהוא אומ' את כסףך לא תתן לו בנשך / הרי זה אזהרה
למלוה שלא ילוה לרביבית / אתה אומר למלוה או אינו אלא
ללוה/ כשהוא אומר אל תקח מאתו הרי ללוה אמר / אין לי אלא
אזהרה ללוה ולמלוה/ אזהרה לעד / ולקרב ובלבד מבנין תל לא
תשימון מכל מקו' / מכאן אמרו המלוה רביית עובר על חמשה
דברי משום כל תתן וכל תקח לא תשימון עליו נשך לא תהיה
לו כנושה / לפני עור לא תתן מכשול / כשם שהחלוה והלוה
עוברין בחמשה דברים כך הערב והעדים והלבלר עוברים רבי
מתיר להלבלר / רמאי אומר המלוה רביית ואומר לסופר בא
כתוב ולעד / חתמו אין לו חלק כמי שפקד על הרבית אם חבול
תחבול ר' ישמעאל אומר בא הכתו' ללמדך שתהא עושה מצוה
והוא נוטל את שלך / עד בא השמש תשיבנו לו זה כסות יום
שאתה מחזיר לו כל היום / אין לי אלא כסות יום שאתה מחזיר
לו כל היום / כסות לילה שאתה מחזיר לו כל הלילה / מבין תל
השכ תשיב לו את העובט כבא השמש / מכאן אמרו ממשכנים
כסות יום כלילה וכסות לילה ביום ומחזירין כסות יום ביום
וכסות לילה כלילה / כי היא כסותה לבדה זו טלית היא שמלתו
לעורו זו חלוק כמה ישכב להביא עור מצע / והיה כי יצעק אלי
ושמעתי כי חנון אני ר' נתן אומר הרי שיוצא חייב להכירו מנרת
בבית דין ועליו כסות במאת' לא יאמ' לו מכור ככותך והתכסה
במנה ותן לי מנה לכך נא כי היא כסותה לא אתה רשאי למנוע
ממנו כסות שהוא נפולת לשרוא

ושמעתי

כי חנון אני שברחמים בראתי את עולמי / אלהים
לא תקלל / למה נאמ' לפי שהוא אומ' ונוקב שם
י' מות יומת / עונש שמענו אזהרה לא שמענו לכך נאמר אלהים
לא תקלל מכל מקום דברי ר' ישמעאל ר' עקיבא אומר בדינין
הכתוב מדבר שב' עד האלה' יבא דבר שניהם / אלהים לא תקלל /
אין לי אלא דין נשיא מנ' תל ונשיא בעמך לא תאור / אני אקרא
ונשיא בעמך לא תאור / אחד נשיא ואחד דין במשמע / ומה תל
אלהים לא תקלל לחייב על זה כפני עצמו ועל זה כפני עצמו /
מכאן אמרו יש מדבר דבר אחד וחייב עליו משום ד' דברים בן
נשיא שקלל את האב חייב בארבעה דברים משום נשיא ואב
ודיין ומשום בעמך לא תאור / רבי יהודה בן בתירא אומ' אלהים
לא תקלל ונשיא בעמך לא תאור שומע אני לא ידא חייב עד
שיהא דין ונשיא תל אלהים לא תקלל לחייב עליו משום דין /
ונשיא בעמך לחייב עליו ומשום נשיא ומה תלמוד לומר בעמך
בזמן שהן עושין מנהג עמך / אלהים לא תקלל / אין לי אלא
דין ונשיא שאר כל אדם מבין תלמוד לומר בעמך לא תאור
מכל מקום / מלאתך ודמעך לא תאחד מלאתך אלו ביכורים
הביטלן מהמלאה לא תאחד שלש תקדים מעשר שני לראשון
וראשון לתרומה ותרומה לביכורים אבל איני יודע איזה
מהם יקדים אם תרומה לביכורים אם ביכורים לתרומה / אמרת
יקדמו ביכורים שהם קרויין ארבעה שמות / ראשית בכורים /
תרומה וזמנ' לתרומה שאינה קרויה / אלא שלשה שמות ראשית
ותרומה ומעשר לראשון שאינו קרוי אלא שני שמות /
ויקדים

לקרים מעשר ראשון שהוא קרוי שני שמות / תרומה ומעשר
 למעשר שני שאינו קרוי אלא שם אחד כלבד / מכאן אמרו
 חמקדים תרומה לככודים ומעשר ראשון לתרומה ומעשר
 שני לראשון אע"פ שהוא עובר בלא תעשה מה שעשה עשוי תל
 מלאתך ומעך לא תאחר / כן תעשה לשורך / הקיש בכור אדם
 לבכור בהמה / ובכור בהמה לבכור אדם מה בכור בהמה
 הנפלים פוטרין בה את הבכורה אף בכור אדם הנפלים
 פוטרין בה את הבכורה / מה בכור אדם אתה רשאי ליתן פדיונו
 לכל כהן בכל מקום שירצה אף בכור בהמה אתה רשאי ליתן
 לכהן בכל מקום שתרצה לפי שונוא אומר והכאתם שומר
 עולותיכם וחכויכם / שומע / אני יהיה חונקת להביאו לבית
 הבחירה תלמוד לומר באדם ובבהמה הקיש בכור בהמה לבכור
 אדם ובכור אדם לבכור בהמה / מה בכור אדם אתה משפל בו
 שלשים יום אף בכור בהמה אתה משפל בו שלשים יום שבעת
 ימים יהיה עם אמו / למח נאמר לפי שונוא אומר והיה שבעת
 ימים תחת אמו / עם אמו אחר / אומר תחת אמו עם אמו או
 אינו אלא תחת אמו כמשמעו תלמוד לומר יהיה עם אמו מה
 כאן עם אמו אף להלן עם אמו / רבי נתן אומר לא בא הכתוב
 תחת אלא להירש תחת אמו אחר אמו / אתה אומר תחת אמו
 אחר אמו או אינו אלא תחת אמו ממש / הרי אתה רן נאמר
 כאן אמו ונאמר להלן אמו מה להלן בסמוך לו אף כאן בסמוך
 לו / מהו שבעת ימים יהיה עם אמו / מה בכור קדש אינו יונק
 אלא מן החולין אף כולן לא יניקו אלא מן החולין מכאן אמרו
 כל הקדשים לא יניקו את בנייהם ומעשרת קלה לא תניק את
 בנה וכולן אין לפרוץ אלא מן הבכור מה בכור הקדש אינו יונק
 אלא מן החולין אף כלן לא יניקו אלא מן החולין כיצד עושין
 נוטלין מעות מן ההקדש ולוקחין בהמה מן החולין ומרחמת
 עליהן ומניקות אותן אף על פי שאמרו אחרים מתנדבין היו
 על מנת כן

ביום השמיני תתנו לו / אין לי אלא שמיני משמיני והלהן
 מבין הרי אתה רן נאמן כאן שמיני ובאמ להלן שמיני
 מה להלן להכשיר בין שמיני ומשמיני להלן אף כאן להכשיר
 בין שמיני ומשמיני והלהן מה כאן ביום השמיני שמיני אף להלן
 כמובן / וביום השמיני תתנו לו להוציא מחוסר זמן

פרשה ב ואנשי

קדש תהיון לרבי
 ישמעאל אומר
 בשאתם קדושים
 הרי אתם שלי / איסי בן יהודה אומר כשהמקום מחדש מצוה
 על ישראל הוא מוסף להם קדושה / איסי בן גוריה אומר נאמ'
 כאן קדושה / ונאמר להלן קדושה מה להלן אסורין באכילה
 אף כאן תהא אסורה באכילה

ובשר בשדה שרפה אין לי אלא בשדה בבית מנין
 תלמוד לומר שרפה ונבלה הקיש נבלה
 לשרפה / מה נבלה לא חלק לה בין בבית בין בשדה אף שרפה
 לא נחלוק בה בין בבית בין בשדה / הא מה תלמוד לומר ובשר
 בשדה שרפה דבר הכתוב בחוה כיצא בו כי בשדה מצארה אין
 לי אלא בשדה בבית מנין דבר הכתוב בהוור / כיצא בו מי
 האיש אשר נטע אין לי אלא כרם שאר אילנות מנין לא דבר
 הזכות אלא בחוה אף כאן בשדה שרפה דבר הכתוב בהוור
 מקום שרדך בהמות להשרף

לכלב תשליכון אותו לכלב ככלב אחר אומר או אינו
 אלא לכלב כמשמעו תלמוד לומר לא תאכלו
 כל נבלה והלא דברים קל וחומר מה נבלה שהיא משמאה

כמשא חרי היא מותרת כהנאה טרפה שאינה מטמאה כמשא
 אינו דין שתהא מותרת כהנאה / הא מה תלמוד לומר לכלב
 תשליכון / ללמוד שהכלב מכובד מן העבד שהטרפה לכלב
 ונבלה לעבד / ללמוד שאין הקדוש ברוך הוא מקפח שכר כל
 בריה שנאמר והכל בני ישראל לא יחזין כלב לשוננו אמר הקדוש
 ברוך הוא תן לו שכרו והלא דברים קל וחומר ומה אם חיה כך
 אדם לאכל שכן שאינו מקפח שכרו שנאמר קורא דגד ולא ילד
 עוש' עושר ולא במשפט בחצי ימיו יעזובנו וכאחריתו יהיה נבל /
 ואומר כסא בכור מרום מראשון מקום מקדישין /

לא תשא שמע שוא הרי אזהרה למקכל לשון הרע / דבר
 אחר אזהרה לדיין שלא ישמע מבטל דין עד שיהא
 בעל דינו עמו שנאמר עד האלהים יבא דבר שניהם / דבר אחר
 אזהרה לבעל דין שלא ישמע / דבריו לדיין עד שיהא בעל דינו
 עמו / שנאמר ועמדו שני האנשים / אבא חנן משום רבי אעור
 להביא שבעות הדיין שתהא כאמן / שאם אין עונרה אמן אחריו
 עושה אותו שבעות שוא /

אל תשת יודך ע"י / שע אמר לו איש פלוני חייב לי
 מאה / יבין ולי עד א בא והצטרף עליו ושתל
 אתה מנה ואני מנה / לכך נאמר אל תשת יודך וגו' אמר לו רבנ
 אתה יודע כי שאר נותנין כל ממון שבעול / אין אני מברכה מנת
 לי אצל פלוני ויש לי עד אחד בא והצטרף עמו כדי שאשתול את
 שלי / לכך נאמר אל תשת יודך וגו' / עד המס הוא זה כך היו
 נקיי הודעת שכירותם עושין לא היה אחד מהם הולך לבית
 המשתה עד שהוא יודע מי הולך עמו ולא היה הותם בנט עד
 שהוא יודע מי הותם עמו / רבי נתן אומר אל תשת יודך אל
 תשת חמס עד להוציא את החמסנין ואת הגזלנין שהן פסולי
 לעדות שנאמר לא יקום עד חמס באיש מהו ועיטתם לו כאשר
 זמם /

לא תהיה אחרי רבי' ממשמע שאין אתה הווה עמה לרעה /
 אבל אתה הווה עמה לטוב כדכר שנים עשר מוכין
 ואחד עשר מהייבין / זכא / שלישי עשר מהייבין ועשר מוכין
 חייב / או אחד עשר מוכין ורב מהייב / אחד עשר מהייבין שומע
 אני יהא חייב תלמוד לומר לא תענה / על ריב אמרה תורה
 הרוב על פי עדים הרוב על פי מסין / מה עדים כשנים אף מסין
 כשנים / אחד עשר מוכין / ואחד עשר מהייבין / ואחד אומר
 איני יודע חרי זו אזהרה לדיין שלא יטה אלא לכף זכות שנאמר
 לא תענה על ריב /

ודל לא תהדר בריבו / למר נאמר לפי שהוא אומר לא
 תשא פני דל וגו' / אין לי אלא אלול וחלופיהן מנין
 תלמוד לומר ודל לא תהדר / אבא חנן בשם רבי אעור בלקט
 ושכחהופיאה הכתוב מדבר /

כי תפגע שומע אני כשמעו תלמוד לומר כי תראה /
 שומע אני אפילו בריחוק ממנו מלא מיל
 תלמוד לומר כי תפגע כיצד יתקיימו שני מקראות הללו / שיערנ
 חכמים אחד משבעה ומאצה במיל היו אומר ריס נמעינו
 למדין שהוא עובר על מצות עשה ועל מצות לא תעשר / שור
 אויבך / זהו גוי עובד אילים דברי רבי ישירה מכאן מצינו
 שעובדי אילים קרויים אויבים לישראל מכל מקום שנאמר
 כי תצא מחנה על אויבך כי תצא למלחמה על אויבך /
 רבי אליעזר אומר גר שחזר לסורו וכתוב מדבר / רבי יצחק
 אומר בישראל משונו הכתוב מדבר / אלא מה תלמוד לומר
 על אויבך אלא אם כן הנה את בכך או טעשה עמך מדינת
 בעשרה אויב לשעור / שור אויבך או חמונו לחייב על דדי
 מכליתא

כפני עצמו ועל זה כפני עצמו / תוער / אין תועה בכל מקום
לא אחיך לתחום אף על פי שאין ראה לרבר זכר לרבר ויבצאה
איש והנה תועה כשדרה / השב תשיבנו לו / למר נאמר לפי
שהוא אומר אם לא קרוב אחיך אין לי אלא בזמן שהוא קרוב
ורחוק אם אינו מכיר מנין תלמוד לומר ולא ידעתו ואספתו
מציאה שדרכה להאסף להוציא השכורה והיה עמך ברשותך /
עד דרוש אחיך / עד שתדרוש את אחיך / עד דרוש אחיך / עד
שיצא עליו כרוזה / עד דרוש אחיך / אותו אתה צריך לדרוק או
אחיך אם רמאי הוא / אם אינו רמאי והשיבותו לו / מצינו
מציאה שהיא עושה ואוכלת ולא מציאה שיש עמה הפכד / כי
תראה / שומע אני אפילו רחוק ממנו מלא מיל תלמוד לומר כי
תפגע או כי הפגע שומע אני כשמועו תלמוד לו כיתראה כיצד
יתקיימו שני מקראות הללו שיערו חכמי אחר משכבה ומחצה
במיל היו אומר רסי וחולת מעוזה לו / עוזה תעוזה עמו נמצינו
למדין שהוא עוכר על עשה ועל לא תעשה / רובץ ולא רבצו
תחת משאו ולא יתר על משאו / דבר אחר תחת משאו שיהא
משאו בצדו / וחולת מעוזה לו / פעמים שאתה חדרל פעמים
שאתה עוזה / כיצד חמור של ישראל ומשאו של גוי עוזה תעוזה
עמו / חמור של גוי ומשאו של ישראל וחולת מעוזה לו / פעמי
שאתה חדרל / ופעמים שאתה עוזה היה בין הקברות אליטמא /
אמר לו אביה טמא יוכל יטמא מפני שמעות עשה קודמת ללא
תעשה לרוב אמר וחולת מעוזה / פעמים שאתה חדרל ופעמים
שאין אתה חדרל / אמר לו אביו אל תטען עמו אל תטען עמו
ואל תחזיר לו אברתו / הרי זה לא ישמע לו מפני שאביו ואמו
חיובין במעות / עוזה תעוזה עמו לרוב נאמר לפי שהוא אומר
הקם תקים עמו אין לי אלא שעינה פריקה מנין תלמוד לומר
עוזה תעוזה עמו / רבי יאשיה אומר אחד זה ואחד זה כפריקה
הכתוב מדבר אין לי אלא פריקה טעינה מנין דין הוא מה אם
פריקה שהוא יוכל לפרוק כפני עצמו הרי זה מוזהר עלירה /
טעינה שאינו יוכל לטעון כפני עצמו אינו דין שיהא מוזהר
עלירה מפני שדבר הכתוב בהוזהר בקל ללמד ממנו את
החמור / רבי יהודה בן בתירא אומר דקם תקים עמו טעינה /
עוזה תעוזה עמו פריקה / בכאן היה רבי ישמעאל אומר כשם
שהפריקה מן התורה כך טעינה מן התורה / עוזה תעוזה עמו
למה נאמר לפי שהוא אומר הקם תקים עמו אין לי אלא
פריקה וטעינה בהמה עצמה מנין תלמוד לו הקים תקים עמו /
הקם תקים בזמן שאתה שוה לו /

הרוג על פי זוממים מה עדים שנים אף זוממים שנים וכבר
היה יחודר בן טבאי כנגד האורחה ומצא שם הרוג וכפרפר
והסיף מנכף דם מיד ההורג / אבר לו יהודה בן טבאי תבא
עלי אם לא אני או אתה הרגנוהו אבל מה אעשה שהרי אמר
תורה על פי שנים עדים יקום דבר אבל היודע ובעל מחשבת
הוא יפרע מאותו האיש לא הספיק לומר עד שנשכו נחש
ומת / ונקי וצדיק אל תהרוג הרי שיצא מבית דין חייב ומצאו לו
זכות לאחר מכן שומע אני יהא חייב תלמוד לומר ונקי וצדיק
אל תהרוג כשם שיצא מבית דין כך יצא מבית דין תלמוד
לומר כי לא אצדיק רשע וצדיק אל תהרוג הרי שיצא מבית דין
זכאי ואחר כך מצאו לו חוכר שומע אני יהא חייב תלמוד לו /
וצדיק אל תהרוג כשם שיצא מבית דין כך יצא מבית דין /

תלמוד לומר כי לא אצדיק רשע והרי דברים קל וחומר ומה אם
מדת פורענות אמר תורה כי לא אצדיק רשע / קל וחומר למדת
טובה מרובה / ושומר לא תקח / שמה תאמר הריני נוטל ממון
ואיני נוטה את הדין תלמוד לומר כי השומר יעור עיני חכמים
בתורה אתה אומר או אינו אלא חכמים כשמועו תלמוד לומר
יעור עיני פקחי אל פקחי הודעת שהן מטהרין ומטמאין מדעת
עצמן / מכאן אמרו כל הנוטל ממון ומטמא את הדין אינו יוצא
מן העולם עד שיהסר מאור עיניו / רבי נתן אומר עד שיהא בן
אחד משלושה דברים הללו או טירוף דעת בתורה שיטהר טמא
או שיטמא שטהר או יצטרך לכרית או שיהסר מאור עיניו / רבי
נתן אומר ויסיף דברי צדיקים שונא דברי המצוקי הנאמרות
בסיני / שש שנים תודע שרך רבי אליעזר אומר כשישרא עושי
רצינו של מקום הם עושיין שמיטה אחת בשבוע אחד שנאמר שש
שנים תודע שרך / וכשישראל אין עושיין רצינו של מקום הם
עושיין / שמיטין בשבוע אחד הא כיצד נדה שנה וזו ערף שנה
נדה וזו ערף שנה נמצאו שהן עושיין ארבעה שמיטין בשבוע
אחד ואספת את תבואתה / והשביעית / להביא פירות ערב
שביעית שנכנסו לשביעי / אין לי אלא פירות ערב שביעית
שנכנסו לשביעית מנין לפירות שביעית שיצאו למרואי
שביעית תלמוד לומר כן תעשה לכרמך לזיתך / הרי אתה דן
מבין שניהם כאחד / לא היה הית / כהרי הכרם / ולא היה הכרם
כהרי הית הצד השורה שבהן שגדלים על מי שביעית היה הן
כפירות שביעית אף כל שהוא גדל על מי שביעית הרי הן
כפירות שביעית דברי רבי יאשיה / רבי יונתן אומר אינו צריך
והלא כבר נאמר ויתרם תאכל הית השדה להביא פירות שביעית
שיצאו למרואי / שביעית הרי הן כפירות שביעית / ומר תלמוד
לומר כן תעשה לכרמך לזיתך / בא הכתוב ליתן ביעור לזית
כפני עצמו ולרוב כפני עצמו שנאמר והשביעית תשמטנה /
בעבודתה / ונטשתה באכילתה / ואין לי אלא פירות / עשבים
מנין תלמוד לומר ונטשתה מכל מקום / דבר אחר והשביעית
וגם מפני מה אמרת תורה לא שיאכלו אותה עניים הרי אני
מכניסה ומחלקה לעניים תלמוד לומר והשביעית מגיד שפוזר
בה פרצות לא שגררו חכמים מפני תקון העולם / ואכלו אבינו
עמך / כתוב אחד אומר ואכלו אבינו עמך וכתוב אחד אומר לך
ולעבדך ולאמתך כיצד יתקיימו שני מקראות הללו כשהפיר
מרוכין הכל אוכלים כשהפירות מעושין לך ולעבדך ולאמתך /
רבי יהודה בן בתירא אומר עד שלא הגיע שעת הביעור היו
הכל מבערין אותה עניים ועשירים / הניערה שעת הביעור
מבערין אותה עניים ולא עשירים / ויתרם תאכל הית השדה
למר נאמר לפי שהוא אומר עשר תעשר שומע אני אף
פירות שביעית כשהוא אומר לך ולעבדך ולאמתך הקיס אדם
לבהמה

לכתמה מה בחמה אוכלת מהראוי לה בשביעית שלא מעושר
 אף אדם אוכל מן הראוי לו בשביעית שלא מעושר, אתה אומ'
 לךך בא או לא בא לא להקיש בחמה לאדם מה אדם אינו אוכל
 אלא מן המעושר כך בחמה לא תאכל אלא מן המעושר,
 תלמוד לומר ויתרם תאכל חית השדה / אחר שלמדת שחיר'
 אוכלת מן הראוי לה בשביעית שאינו מעושר אף אד' אוכל מן
 הראוי לו בשביעית שאינו מעושר הא מה תלמוד לומר כן
 תעשר לזכרמן ליתוך כענין שאמרנו / ששת ימים תעשר
 מעשיר / נאמר כאן שבת כראשית לענין שביעית שלא תסתרם
 ענין שבת כראשית ממקומה / למען ינוח שורך וחמורך והסוף
 לו הכתוב נייח אחר להיות תולש מן הקרקע ואוכל / אתה אומ'
 לךך בא או אינו אלא יבשנו בתוך ביתו אמרת אין זה נייח
 אלא צער תלמוד לומר למען ינוח שורך וחמורך הוסיף לו
 הכתוב נייח אחר להיות תולש מן הקרקע ואוכל / ויגפש בן
 אמתך והגר / זהו עבד ערל אתה אומר עבד ערל או אינו אלא
 בן כרית / כשהוא אומר עבדך ואמתך הרי בן כרית אמר הוא
 מה תלמוד לומר ויגפש בן אמתך זה עבד ערל / והגר / זה גר
 תושב / אתה אומר זה גר תושב או אינו אלא / גר צדיק כשהוא
 אומר גרך אשר בשעריך ה' יג צדיק אמר הא מה תלמוד לו'
 והגר זה גר תושב הן בשבת כישראל כיום טוב / הלוכה
 עבדים ערלים מן הגוים הרי הן בשבת כישראל בחולו של
 מועד דברי רבי יאשיהו / רבי עקיבא מחליף אימתי עושין יין
 בסך בזמן שמוזכר עבודה זרה על פיהם ואימתי מוזכר עבד
 זרה על פיהם בזמן שנודרין בהם / וככל אשר אמרתי אליכם
 תשמרו למה נאמר לפי שהוא אומר לא תעשה כל מלאכה
 אין לי אלא דברים שהן משום מלאכה דברי שהן משום שבות
 מנין תלמוד לומר ובכל אשר אמרתי אליכם תשמרו ובשם
 אלהים אחרים לא תזכירו שלא תשבע לגוי ביראתו / ובשם
 אלהים אחרים לא תזכירו שלא תעשנו בית ועד לא יאמר לו
 היכן אתה שרוי במקום עבודה זרה פלונית / אתה ממתין לי
 אצל עבודה זרה פלונית רבי נתן אומר הרי הוא אומר הברך
 בבנה לבו עיר / ונאמר להלן שם / ונאמר כאן שם מה להלן
 עבודה זרה אף כאן עבודה זרה רבי אומר ושם אלהים אחרים
 לא תזכירו לשבח / אבל לגנאי תלמוד לומר שקץ תשקצנו / עז
 נקראת לשון גנאי / הרם / שקץ / תעובר / פסל מסכה /
 אילים / תרפים / עעכים / גילולים / שיקוצים / חבמים / אבל
 המקום קרוי לשון שכה / אל אלהים / שרי צבאות / אהיה אשר
 אהיה / חנון ורחום / ארך אפים ורב חסד ואמת / חסין / להגיד כי
 ישר יצרי ולא עולתה בו /

שמחה באדם ונאמרה שמחה בשלמי' מה שמחה אמורה באדם
 בדבר הראוי לכא' ביו' אדם אף שמחה אמורה בשלמים דבר
 הראוי לכא' ביו' שמי' אינו דין שיהא שולחן שלך מלא ושולחן
 של רכך רקס /

והג' הקציר ביכורי מעשיר נאמר שלש רגלים בשביעית
 שלא יסתרו שלשה רגלים ממקומן / שלש פעמים
 בשנה והלא כבר נאמר את פני האדון י' אלהיך וברך תלמוד
 לומר אלהי ישראל אלא על ישראל יחד שמו ביותר / כיוצא
 בו שמע ישראל י' אלהינו י' אחר והלא כבר נאמר י' אלהינו
 ומה תלמוד לומר י' אחר / אלא עלינו יחד שמו ביותר / כיוצא
 בו לכן כה אמר י' אלהי ישראל / והלא כבר נאמר אלהי כול
 בשר / ומה תלמוד לומר אלהי ישראל / אלא על ישראל יחד
 שמו ביותר / כיוצא בו שמעה עמי ואדברה ישראל ואעידה כך /
 אהים אלהיך אנכי לא על זבחך אוכיחך ועולותיך גנדי תמיד /
 אלהים אני לכל באי העולם אף על פי' לא יחדתי שמי אלא
 על עמי ישראל /

לא תזבח על חמורם זבחי' לא תשחט את הפסח ועדיין
 חמץ קים / דברי רבי ישמעאל / רבי עקיבא אומר אין
 לי אלא זביחה זריקה מנין תלמוד לומר דם זבחיך / רבי יהודה
 אומר הזבח שכלו שלי ואי זה זה תמיד / לא ילין הלב חגי עד
 בקר בא הכתוב למדך על החלבים שהם נפסלין בלינה על
 גבי הרצפה וזכיתי לדון על האיברים הואיל והחלבים מתנד
 על האשים ואיברים מתנה לאשים אם לבודת על החלבי' שהם
 נפסלין בלינה על גבי הרצפה יכול איברים יהיו נפסלין בלינה
 על גבי המערכה / תלמוד לומר לא ילין הלב חגי עד בקר / אחר
 שלמדת על האיברים שאין נפסלין בלינה על גבי המערכה
 הזכיתי לדון על החלבים הואיל ואיברים בתנה לאשי' והחלבים
 מתנה לאשים אם למדת על איברים שאינם נפסלין בלינה על
 גבי המערכה / יכול אף החלבים לא יהיו נפסלין בלינה על גבי
 הרצפה תלמוד לומר לא ילין הלב חגי עד בקר לענין שאמרנו
 ראשית ביכורי אדמתך למה נאמרה פרשה זו לפי שנה' ולקחת
 מראשית כל פרי האדמה / אין לי אלא פירות דרך ביכורים
 משקין מנין תלמוד לומר תביא בית י' אלהיך מכל מקום / ומה
 הפרש בין אלו לאלו / תביא אלו מביאיין קורין ואלו מביאיין
 ואין קורין אשר תביא מארצך להוציא ארסין וזבחות / והגולן
 והסקריקון / אשר י' אלהינו להוציא גרים ועבדים / נתן לנו
 להוציא נשים שומטום ואנדרוניגים משבע מוציאן שלא יקראו
 ומציאן שלא יביאו / תלמוד לומר תביא מכל מקום / ומה הפרש
 בין אלו לאלו / אלו מביאיין קורין / ואלו מביאיין אין קורין /

לא תבשל גדי חלב אמו / רבי שמעון אומר מפני מה נאם
 בג' מקומות / כנגד שלש בריתות שכתב הקדוש ברוך
 הוא עם ישראל אחת בחורב ואחת בערבות מואב ואחת בחר
 גרזים והר עיבל / רבי יאשיהו אומר הראשון תחלה נאמר ואין
 דורשין תחלות / שני לו מה דין ברמה שהורה מטמא במשא
 וטמאה מטמאה במשא אם לבודת על שהורה שכשרד אסור
 להתבשל בחלבה / יכול אף טמא אסור להתבשל בחלב בה
 תלמוד לומר בחלב אמו ולא בחלב טמא אלא בחלב אדם
 רבי יונתן אומר מפני מה נאמרה בשלש מקומות / אחת לבהמה
 ואחת לחיה ואחת לעוף / אבא חנן משום רבי אלעזר מפני מה
 נאמר בשלשה מקומות / אחת לבהמה נסה ואחת לרעים ואחת
 לרחלים / רבי שמעון בן אלעזר אומר מפני מה נאמר בשלש
 מקומות אחת לבהמה נסה ואחת לרקה ואחת לחיה דבר אחר
 אחד איסור אכילה ואחד איסור הנאה / ואח' איסור בישול / דבר
 אחר /

שלש רגלים למרה נאמר לפי שהוא אומר שלש פעמים /
 שומע אני בכל מקום ובכל עת שירצה תלמוד לומר
 בהג' המצו' ובהג' השכועו' ובהג' הסכות / ואח' להוציא הסומין /
 זכורך להוציא הנשים / כל זכורך / להוציא את הגרים שומטום
 ואנדרוניגים / תקרא את התורה הזאת נגד כל ישר באזניהם /
 להוציא חרשים / ושמתח / להוציא חולה וקטן / לפני י' אלהיך /
 להוציא את הטמא מכהן אמרו הכל חייבין בראייה חוץ בחרש
 שוטר וקטן / וטומטום ואנדרוניגים / החגר והסומא והחולר
 והקטן / את חג המצות תשבור / מכאן היה רבי יהודה בן בתירא
 אומר כל אשר צייתך / כדי שלא תהא מביא לא בחדש באביב
 לא יאופני ריקם / בזכחים אתה אומר בזכחים או אינו אלא
 בכספים הרי אתה דן נאמרה שמחה באדם ונאמר שמחה
 בשלמים מה להלן בזכחים אף כאן בזכחים / דבר אחר לא יראו
 פני ריקם בעולות או אינו אלא בשלמים דרי אתה דן נאמר

עם האם / הוא הדין אף לבקר / מפני מה דיבר הכתוב כגון
 מפני שהחלב מרובה באמו / רבי אומר נאמר כאן אמו ונאמר
 להלן אמו מה להלן בשוור וכשב ועז הכתוב מדרב אף כאן
 בשוור וכשב ועז הכתוב מדבר / לא תכשל גדי בחלב אמו /
 בשור בחלב את אסור לבשל ולא כלל שאר האיסורים / והדין
 גותן ומה בשור בחלב שזה מותר בפני עצמו זה מותר בפני
 עצמו אסורים בבישול / שאר אסורים שכתורר שזה אסור
 בפני עצמו וזר אסור בפני עצמו אינו דין שיהו אסורים
 בכשול תלמוד לומר לא תכשל גדי בחלב אמו / אין
 לי אלא בחולין במוקדשין מנין אמרת אם נאסר
 בחולין לא נאסר במוקדשין / לא אם אמרת בחולין
 שכן אסר מליקה בחולין / תאמר במוקדשין
 שלא אסר מליקה בחולין / תאמר במוקדשין תלמוד
 לומר בית "אלהיך לא תבשל
 גדי בחלב אמו / עד כאן
 פרשת דינין /

פרשת כי תשא

ויאמר "אל משה לא על ידי מלאך ולא על ידי שליח / אך את שכתותי תשמונו למה נאמר לפי שהוא אומר לא תעשו כל מלאכה / אין לי אלא דברים שהם משום מלאכה / משום שכות מנין תלמוד לומר את שכתותי להביא דברים שהן משום שכות / כבר היה רבי ישמעאל ורבי אלעזר בן עזריה ורבי עקיבא מהלכין בדרך / ולמי הכרד ורבי ישמעאל בנו של רבי אלעזר בן עזריה מהלכין בדרך אחריהם ונשאלה שאלה זו בפניהם / מנין לפיקוח נפש שדוחה את השבת / נענדר רבי ישמעאל ואמר אם במחמתר נמצא הנגב / ומה זה הוא כפק שבא לגנוב כפק שבא לרהור / והרי דברים קל וחומר וברו שפירות רבים משמטא את הארץ ומכלקת את השכינה הרי היא דוחה שבת / קל וחומר לפקוח נפש שדוחה את השבת / נענה רבי אלעזר בן עזריה ואמר מה מילה שאינה אלא אחד מאיכריו של אדם דוחה שבת קל וחומר לשאר כל גופו אמר לו ממקום שבאת מה להלן בודאי אף כאן בודאי / רבי עקיבא אומר אם דוחה רצויה את העבודה שהיא דוחה שבת קל וחומר לפיקוח נפש שדוחה את השבת / רבי יוסי הגלילי אומר כשם שהוא אומר אך את שכתותי תשמונו / אך חלק / ויש שכתות שאתה דוחה ויש שכתות שאתה שובת / רבי שמעון בן מנסיא אומר הרי הוא אומר ושמתם את השבת כי קרש הוא לכם לכם שבת בסורה ואי אתם מסורין לשבת / רבי נתן אומר ושמונו בני ישראל את השבת לעשות את השבת לידדותם / הלל שבת אחת כדי שתשמונו שכתות הרבה / כי אות היא בינו וביניכם ולא בינו ובין אומר העולם / לידותיכם שינהוג הדבר לדורות / לדעת כי אני ה' מקדשכם לכבוד נאמר לפי שהוא אומר ושמונו בני ישראל את השבת / שומע אני אפילו חרש שוטה וקטן תלמוד לומר דוחה את השבת / כי אני ה' לא אמרתי אלא בני שיש לו דעת / כי אני ה' מקדשכם לעולם הבא / כגון קדושת שבת בעולם הזה נמצאנו למדין שהוא מעין קדושת העולם הבא וכן הוא אומר מזמור שיר ליום השבת / לעולם שכלו שבת /

אחר א' בין כאר' בין בחוצה לארץ / ואחת בפני הכית ואחת שלא בפני הכית / לפי שהוא אומר ראשית ביכורי אדמתך לא שמענו אלא בזמן שהביכורים נוהגים שם נוהג בשור בחלב / בקום שאין הכורים נוהגין ובזמן שאין הביכורים נחננין לא שמענו / תלמוד לומר לא תאכלו כל נבלה ונאמר לא תכשל גדי / מה נבלה נוחגת בין בארץ בין בחוצה לארץ בין בפני הכית ושלא בפני הכית / אף בשור בחלב יהא נוהג כן / רבי עקיבא אומר מפני מה נאמר בשלשה מקומות פרט לחיה פרט לבהמה פרט לעוף רבי יוסי הגלילי אומר נאמר לא תאכל כל נבלה ונאמר לא תכשל גדי בחלב אמו את שאסור בנבלה אסור לבשל בחלב עוף שאסור משום נבלה / יהא אסור לבשל בחלב תלמוד לומר בחלב אמו יצא עוף שאין לו חלב / יצא בהמה שמהא אחת בשחיטתה ואחת בשחיטתה / לא תבשל / אין לי אלא שהוא אסור בכישול מנין שחיה אסור באכילה אמרת קל וחומר מה הפסח שאין בו כל תבשל יש בו כל תאכל / בשור בחלב שיש בו כל תבשל דין הוא שיש בו כל תאכל / לא אם אמרת בפסח שאיסורו בכל דבר לכך הוא אסור באכילה תאמר בכשר בחלב שאין איסורו באכילה בכל דבר לכך לא יהא אסור באכילה / רבי עקיבא אומר אינו צריך אם גיד הנשר שאין בו כל תבשל יש בו כל תאכל / בשור בחלב שיש בו כל תבשל / דין הוא שיש בו כל תאכל / לא אם אמרת כגיד הנשה שאיסורו קודם מתן תורה לכך אסור באכילה / תאמר בכשר בחלב שאין איסורו קודם מתן תורה לכך לא יהא אסור באכילה / תלמוד לומר לא תאכלו הרי נבלה תוכיח שאין אסורה קודם מתן תורה והיא אסורה באכילה / לא אם אמרת בנבלה שהיא משמטא במשא תאמר בכשר בחלב שאינו משמטא במשא / חלב ודם יוכיחו שאין משמטאין במשא ואסורין באכילה הם יוכיחו על כשר בחלב אף על פי שאין משמטא במשא / יהא אסור באכילה לא אם אמרת בחלב ודם שחייבין עליהם כרת תאמר בכשר בחלב שאין איסורו משום כרת תלמוד לומר לא תאכלנו להביא בשור בחלב שאסור באכילה / אינו אומר לא תאכל הנפש עם הכשר להביא בשור בחלב שאסור באכילה / איסי בן גוריא אומר נאמר כאן בשור ונאמר להלן קדושה מה להלן אסור באכילה אף כאן אסור באכילה / אין לי אלא אסור באכילה / אסור בהנאה מנין / אמרת קל וחומר / ומה ערלה שלא נעבדה בה עבירה אסורה באכילה ובהנאה בחלב שנעבדה בו עבירה אינו דין שיהא אסור באכילה ובהנאה לא אם אמרת בערלה שלא היה לה שעת ההיתר לפיכך אסור בהנאה תאמר בכשר בחלב שהיה לה שעת היתר חמץ בפסח יוכיח שהיה לו שעת היתר ואסור בהנאה / לא אם אמרת חמץ בפסח שחייבין עליו כרת תאמר בכשר בחלב שאין חייבין עליו כרת / כלאי הכרים יוכיחו שאין חייבין עליו כרת ואסורין בהנאה / רבי אומר או מכור לבכרי לא תבשל גדי אמרה תורה כשתמכרונו לא תבשלונו ותמכרונו / בכאן למדת שאסור בהנאה / לא תכשל אין לי אלא חלב אמו וחלב אהותו גדולח מנין קל וחומר הוא ומה אמו שאינה נכנסת עמו לדיד להתעשר אסור לבשל בחלבה / אהותו שהיא נכנסת עמו לדיד להתעשר דין הוא שיהא אסור לבשל בחלבה / חלב עצמה בבשרה מנין / אמרת קל וחומר ומה במקום שהתיר פרי עם פרי בשחיטתו אסור פרי עם האם / כאן שאסור פרי עם פרי בכישול אינו דין שנאסור פרי עם האם / חלב עזים ברהלים מנין / אמרת קל וחומר ומה בכקום שהתיר פרי עם פרי בדביעה אסור פרי עם האם / כאן שנאסר פרי עם פרי בדביעה אינו דין שנאסר פרי

ושמרתם את השבת זה הוא שהיה ר' שמעון בן מנסיא אומר לכם שבת מסוררת ואי אתם מסורים לשבת כי קדש היא לכם מגיד שהשבת מוספת קדושה על ישראל מה לפלוני חנותו בעולה שהיא משכר את השבת מה לפלוני ככל ממלאכתו שהוא משמר את השבת בעידי למי שאמר והיה העולם שבראנו את עולמו בששת ימים ונה כיום השביעי וכן הוא אומר ואתם עדי נאמי ואני אל מחלליה בנות יומת לכה נאמר לפי שהוא אומר כל העושה בו מלאכה ביום השבת עונש שמענו אזהרה לא שמענו תלמוד לומר ויום השביעי שבת ליי אלהיך לא תעשה כל מלאכה אין לי אלא עונש ואזהרה על מלאכת היום עונש ואזהרה על מלאכת הלילה מנין תלמוד לומר מחלליה מות יומת עונש שמענו אזהרה לא שמענו תלמוד לומר ויום השביעי שבת ליי אלהיך שאין תלמוד לומר שבת מה תלמוד לומר שבת אלא להביא את הלילה בכלל אזהרה דברי רבי יוסי בלבי יאשיהו ר' יהודה בן בתירה אומר הרי הגוי שהקיפו את ארץ ישראל וחללו ישראל את השבת שלא יהו ישראל אומרים הואיל וחללנו בקצתה נחלל את כולה תלמוד לומר מחלליה מות יומת אפילו כהרף עין מחלליה מות יומת כי כל העושה בו מלאכה ונכרתה הנפש ההיא עד שיעשה מלאכה נמורה הרי שכתב את אחת שהרית זאת אחת בין הערבים או שארג חוט אחד בשחרית וחוט אחד בין הערבים שומע אני יהא חייב תלמוד לומר ושבתם את השבת כי קדש היא לכם מחלליה מות יומת כי כל העושה בו מלאכה ונכרתה הנפש ההיא עד שיעשה מלאכה נמורה?

ונכרתה הנפש ההיא מעמיה למה נאמר לפי שהוא אומר מחלליה מות יומת אין לי אלא המויד בהתראת עדים המויד בינו לבין עצמו מנין תלמוד ל' ונכרת להביא המויד כינו לבין עצמו ונכרתה אין הכרתה אלא הפסקה הנפש ההיא בזירה דברי רבי עקיבא מקרב עמיה ועמה כשלוש ששת ימים תעשה מלאכה וכתוב אחד אומר ששת ימים תעבוד ועשית כל מלאכתך כיצד יתקיימו שני כתובים הללו אלא בזמן שישראל עושין רצונו של מקום מלאכתך נעשית על ידי אהדים שנאמר תעשה מלאכה וכן הוא אומר ועבודו זרים ורעו צאנכם ובני נכר איכרם וכרמיכם וכשאינן עושין רצונו של מקום מלאכתך נעשית על ידי עצמן שנאמר ועשית כל מלאכתך ולא עוד אלא ועבדת את אויביך אשר ישלחנייך ויום השביעי שבת ליי אלהיך למה נאמר לפי שהוא אומר את מועדיי בקראי קדש יכול כשם שקדושת מועדות מסורה לבית דין כך תהא קדושת שבת מסורה לבית דין תלמוד לומר ויום השביעי שבת שבתן קדש ליי לשם שבת מסורה ואינה מסוררת לבית דין וכן הוא אומר ושבתם את השבת ושמר בני ישראל את השבת זה הוא שהיה רבי נתן אומר חלל עליו שבת אחת כדי שישמר שבתות הרבה רבי אליעזר אומר דבר שחכרית כרתה לו ואי זו זו מילה רבי אלעזר בן פרטא אומר כל המשמר את השבת כאלו עשה השבת שנאמר לעשות את השבת רבי אומר כל המשמר שבת אחת בתקפה מעלה עליו הכתוב כאלו שומר שבתות מיום שברא הקכה את עולמו עד שחיוו בתים שנאמר ושמר בני ישראל את השבת בניו וכן בני ישראל את השבת ואלו בניו וכן אומרת העולם את היא לעולם מגיד שבת כשלה מישראל וכן את מוצא שכל דבר שנתנו ישראל נפשם עליו כגון שבת מילה ותלמוד תורה ושכילה הרי אלו נתיימו בידם

ואין נישלין וכל דבר שלא נתנו ישראל נפשם עליו כגון בית הקדש ושמישים ויובלות והדינין לא נתייבו בידם שבת וינפש מכה שבת מן העבודה או מן הדין תלמוד לומר וינפש מגיד שאין הדין ככל מלכינו לעולם וכן הוא אומר צדק וכשפט מכן כסאך חסד ואבת יקדמו פניך ואומר הצור תמו פעלוי כל דרכיו משפטו וגו'

חסלת מסכת נויקון והיא פרשת ואלה המשפטים

פרשת ויקהל

ויקהל

משה וגו' למה נאמרה פרשה זו לפי שהוא אומר ועשו לי מקדש ושוכנו אני בין בחול בין בשבת ומה אני מקיים מחלליה כשאר כל מלאכות חוץ במלאכת המשכן ומר אני מקיים ועשו לי מקדש בשאר כל הימים חוץ מן השבת או אף כשבת והדין גותן ומה עבודה שאינה באה אלא מכה המכשירין הרי היא דוהה שבת מכשירי עבודה שאין באה אלא מכתן אינו דין שידחו את השבת כגון שנשל קרנו של מזבח או שנפגמה הסכין שומע אני יתקנם בשבת תלמוד לומר ויקהל משך בחול ולא בשבת ואמר ארליים אלה הרברים וגו' רבי אומר להביא שלשים ותשע מלאכות שאמר להם משה על פה ששת ימים תעשה מלאכה וכתוב אחד אומר ששת ימים תעבוד בזמן שישראל עושין רצונו של מקום מלאכתך נעשית על ידי אהדים ובני נכר איכרם וכרמיכם וכשאינן עושין רצונו של מקום מלאכתך נעשית על ידי עצמן וכשאינן עושין רצונו של מקום מלאכתך נעשית על ידי עצמן וכיום השביעי שלא יהו ישראל אומרי הואיל ומותרים בעשיית מלאכה בבית המקדש נהא מותרין בגבולין תלמוד לומר וכיום השביעי יהיה לכם קדש ולמקום חול וכל העושה בו מלאכת יומת ולא בו ובחברו והרי יום הכפורים להיות ערב שבת ועשה מלאכה בין השמשות שומע אני יהא חייב תלמוד לומר כי כל העושה בו מלאכה יומת ולא בו ובחברו

לא תכערו אש וגו' לפי שהוא אומר בחריש ובקציר תשבות שבות מהריש בשעת הקציר שבות מערב שביעית לשיעוית אין לי לא שהוא שבות מערב שביעי לשיעוית יכול כן ישבות מערב שבת לערב שבת ועוד קל והרוב ובה שביעית שאין חייבין עליה לא כרת ולא ביתת בית דין הרי הוא שבות מערב שביעית לשיעוית שבת שהיוב עליו כרת ומתת בית דין דין הוא שישבות מערב שבת לשבת או יהיה רשאי להדליק לומר או להשפין לו את הזימן או לעשות לו כדוררת תל לא תכערו אש בכל כושביהיכם ביום השבת ביום השבת אי אתה מכעיר אבל אתה מכעיר מערב שבת לשבת דבר אחר לא תכערו

תבערו אש בכל מושבותיכם / לפי שנאמר אש תמיד ונומר שומע אני בין כחל בין כשבת ומה אני מקיים מחל לירמות יומת בשאר כל מלאכות חוץ מן המערכה / ומה אני מקיים לא תכבה כל הימים חוץ מן שבת תלמוד לומר לא תבערו אש בכל מושבותיך אי אתה מכעיר אבל אתה מכעיר בבית המקדש אמר אחד מתלמידי רבי שמעאל הרי הוא אומר לא תבערו אש למח נאמר לפי שהווא אומר וכי יהיה באיש חטא / שומע אני בין כחול בין כשבת / ומה אני מקיים מחל לירמות יומת בשאר כל חמיתות חוץ ממיתת בית דין או אינו אפי' במיתת בית דין / ומה אני מקיים ותלית אותו על עץ בשאר כל הימים חוץ מן השבת תלמוד לומר לא תבערו אש ונומ' / שרפה בכלל היתה ויצאת ללמד מה שרפה שהיא אחת ממיתות בית דין אינה דוחק

את השבת אף כל שאר מיתות בית דין לא ידחו את השבת / רבי יונתן אומר לא תבערו אש למח נאמר לפי שנאמר ויקהל משה שומע אני לא יהא חייב עד שיעבור ע"ל שלשים ותשע אבות מלאכות תלמוד לומר כוהניו ובקציר עד שיעבור ע"ל שתים / ואם לאו אינו חייב תלמוד לומר לא תבערו / הכערה היתרה בכלל ויצאת ללמד אלא מה הכעור ביוהרת שהיא אחת משלשים ותשע אבות מלאכות חייב עליה אף כל שאר שלשים ותשע אבות מלאכות חייב עליה בפני עצמה / רבי נתן אומר לא תבערו אש למדור נאמר לפי שהווא אומר ויקהל משה שומע אני יהא דשאי להדליק לו את הנר ולהטמין לו את החמין לעשות לו מדורה תלמוד לומר לא תבערו אש ביום השבת ביום השבת אי אתה מכעיר אבל אתה מכעיר ביו טוב /

חסלת מכילתא לאלהא שמיא תושבחתא

ואית בה מסכתות תשעה ואילן אינון סימניהון ואמר פרעה למשה ונטל

עמלק בירחא למידן כספא דשבתא ואית בה פרשיות

שמונים ושתים למטעב מט ספס קצח

על ידי הקה"ל יוניון אר"ל קולר בחדם אב במנח המה בבית דינאל בומכרני